

آزمون چهارم مقدمه ای بر فلسفه علم

نقدی بر فلسفه علم لاکاتوش

ترم 98_2

امیرعلی ابراهیم زاده

شماره دانشجویی: 98105546

استاد مربوطه: دکتر تقوی

پاول فایرابند در یکی از نقدهایش به لاکاتوش استدلال می کند که در صورتی که هر برنامه پژوهش علمی⁽¹⁾ در حال افول به عنوان علم بد یا غیر علم شناخته شود و توسط دانشمندان ترک شده و سرمایه گذاری مالی نیز از آن دریغ شود، برخی از بهترین نظریات علمی باید طرد شوند، همانطور که در گذشته نظریات درخشانی در ابتدا در حال افول بوده اند و پیشبینی بدیع نداشتند و اگر متودولوژی لاکاتوش اجرا می شد این نظریات محکوم به فنا بودند.

پاسخ لاکاتوش به این نقد این است که فیلسوف علم در جایگاه ارزیابی⁽²⁾ است، و نه پیشنهاد⁽³⁾ و تعیین تکلیف برای دانشمندان و یا موسسات سرمایه گذاری علمی⁽⁴⁾. پاسخ فایرابند جالب است و موضوع اصلی این گزارش است. فایرابند در اصل چالشی برای لاکاتوش مطرح می کند که دو سر باخت⁽⁵⁾ است. راه اول قربانی کردن بسیاری از برنامه های پژوهشی مهم است که لاکاتوش با پاسخ گفته شده از آن فرار می کند. باز هم در این صورت نقدی بر لاکاتوش وارد است که به شرح زیر است.

لاکاتوش با پاسخ خود در دام آنارشیزم می افتد، زیرا در این صورت اصطلاحاً هرچیزی ممکن است⁽⁶⁾ و بدون ترک SRP های در حال افول، هر چیزی در دایره علم خواهد گنجید. فایرابند از یک مثال سیاسی استفاده می کند. می پرسد که تفاوت یک جامعه آنارشیزمی با جامعه ای که پلیس در آن اعمال مردم را ارزیابی می کند اما آنها را دستگیر نمی کند و به زندان نمی فرستد؟ این جامعه یک جامعه قانون مند نیست و پلیس آن هم پلیس نیست. در صورت پذیرش پاسخ لاکاتوش ما قانون و نظم علمی نخواهیم داشت بلکه فقط آنارشیزم همراه یک سری موعظه و قضاوت خواهیم داشت.

با توجه به دوراهی مطرح شده و پاسخ نه چندان قانع کننده لاکاتوش، به نظر می رسد یا نظریه علم لاکاتوش را تاریخ علم ناسازگاری شدید دارد و یا به نوعی آنارشیزم ختم خواهد شد، همان چیزی که لاکاتوش سعی در اجتناب از آن داشته است.

Terminology:

- 1- Scientific Research Program (SRP)
- 2- Appraisal
- 3- Advice
- 4- Grant-giving agencies
- 5- Dilemma

6- Anything goes

References:

- 1- Musgrave, A., & Pigden, C., (2016, April 4), *Imre Lakatos*, The Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/entries/lakatos/#MincUnmaLakaVersFeye>